

Genel Muhasebe - I

Ankara Üniversitesi
Siyasal Bilgiler Fakültesi
İşletme Bölümü
Muhasebe ve Finansman Anabilim Dalı

STOKLAR

Bu grup, işletmenin satmak, üretimde kullanmak veya tüketmek amacıyla edindiği; ilk madde ve malzeme, yarı mamul, mamul, ticari mal, yan ürün, artık ve hurda gibi bir yıldan az bir sürede kullanılacak olan veya bir yıl içerisinde nakde çevrilebileceği düşünülen varlıklardan oluşur.

- İlk Madde ve Malzeme
- Yarı Mamuller-Üretim
- Mamuller
- Ticari Mallar
- Diğer Stoklar
- Stok Değer Düşüklüğü Karşılığı (-)
- Verilen Sipariş Avansları

TİCARİ MALLAR

Mal hareketlerinin muhasebeleştirilmesinde esas alınan yöntemler:

- Aralıksız sayım yöntemi
- Aralıklı sayım yöntemi

Aralıksız sayım yönteminde satış ve satış iade işlemleri iki günlük defter maddesi ile yapılır. Her iki işlemde de ikinci günlük defter maddesi, maliyet devirleri ile ilgilidir.

Aralıklı sayım yönteminde maliyet hesaplama işlemi dönem sonunda yapılır.

TİCARİ MALLAR-Aralıksız SY

Satın Alma

Örnek: İşletme, yarısı peşin ve yarısı da kredili olmak üzere 6 000 TL.'lik mal satın almıştır. KDV peşin ödenmiştir.

153-TİCARİ MALLAR	6 000	
191-İNDİRİLECEK KDV	600	
100-KASA		3 600
320-SATICILAR		3 000

TİCARİ MALLAR-Aralıksız SY

Satın Alma Giderleri

Örnek: İşletme, satın aldığı malla ilgili olarak 1 000 TL. tutarında taşıma gideri için borçlanmıştır.

153-TİCARİ MALLAR	1 000	
191-İNDİRİLECEK KDV	100	
329-DİĞER TİCARİ BORÇLAR		1 100

TİCARİ MALLAR-Aralıksız SY

Satın Alma İadeleri

Örnek: İşletme, satın aldığı maldan kalite koşullarına uygun olmayan 500 TL.'lik malı satıcı işletmeye geri göndermiştir.

320-SATICILAR	550	
153-TİCARİ MALLAR		500
391-HESAPLANAN KDV		50

TİCARİ MALLAR-Aralıksız SY

Satın Alma İskontoları

Örnek: Satıcı işletme, 400 TL.'lik iskontoda bulunduğu işletmeye bildirmiştir.

320-SATICILAR	440	
153-TİCARİ MALLAR		400
391-HESAPLANAN KDV		40

TİCARİ MALLAR-Aralıksız SY

Satış

İşletme, 4 000 TL.'lik malı yarısı peşin ve yarısı da kredili olmak üzere satmıştır. Alıcı, KDV için borçlanmıştır. Satılan malın maliyeti 2 500 TL.'dir.

100-KASA	2 000	
120-ALICILAR	2 400	
600-YURTIÇİ SATIŞLAR		4 000
391-HESAPLANAN KDV		400
621-SATILAN TİCARİ MALLAR MALİYETİ	2 500	
153-TİCARİ MALLAR		2 500

TİCARİ MALLAR-Aralıksız SY

Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri

Örnek: İşletme, yaptığı satışla ilgili olarak 600 TL.'lik taşıma gideri ödemiştir.

760-PAZARLAMA, SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ	600	
191-İNDİRİLECEK KDV	60	
100-KASA		660

TİCARİ MALLAR-Aralıksız SY

Satış İadeleri

Örnek: Kalite koşullarına uygun olmayan 300 TL.'lik mal işletmeye iade edilmiştir. İade edilen malın alış maliyeti 200 TL.'dir.

610-SATIŞTAN İADELER	300	
191-İNDİRİLECEK KDV	30	
120-ALICILAR		330
153-TİCARİ MALLAR	200	
621-SATILAN TİCARİ MALLAR MALİYETİ		200

TİCARİ MALLAR

İade Giderleri

İade giderleri, genellikle iadeyi yapan kişilere aittir.

Yapılan sözleşmelerde satıcılara ilişkin olacağı hususunda hükümler de konabilir.

Satıcı olarak ödenen iade giderleri, satış giderleri gibi muhasebeleştirilir.

Alıcı olarak ödenen iade giderleri ise, satın alma giderleri gibi işlem görür.

TİCARİ MALLAR-Aralıksız SY

Satış İskontoları

Örnek: İşletme, 600 TL.'lik iskontoda bulunduğunu alıcı işletmeye bildirmiştir.

611-SATIŞ İSKONTOLARI	600	
191-İNDİRİLECEK KDV	60	
120-ALICILAR		660

TİCARİ MALLAR-Aralıksız SY

153-TİCARİ MALLAR

- 1-Dönem başı stoku (alış maliyeti ile)
- 2-Satın almalar (alış maliyeti ile)
- 3-Satın alma giderleri (ödenen veya tahakkuk eden fiili tutarlar ile)
- 4-Satış iadeleri (alış maliyeti ile - her iadeden sonra)

- 1-Satın alma iskontoları (alış fiyatı ile)
- 2-Satın alma iadeleri (alış fiyatı ile)
- 3-Satılan ticari mallar maliyeti (alış maliyeti ile - her satıştan sonra)

TİCARİ MALLAR-Aralıksız SY

Aralıksız sayım yönteminde ticari mallar hesabının borç kalanı, muhasebe kayıtlarına göre, işletmenin dönem sonu stokunu gösterir.

Fiziki sayım sonucu ile muhasebe kayıtları arasında ortaya çıkan fark, mal sayım noksanlarını veya fazlalarını gösterir.

TİCARİ MALLAR-Aralıksız SY

Dönem Sonu Stoku

Yapılan sayımda, işletmenin dönem sonu stokunun 4 600 TL. olduğu saptanmıştır. Muhasebe kayıtlarına göre ticari mallar hesabının borç kalanı 5 000 TL.'dir.

197-SAYIM VE TESELLÜM NOKSANLARI	400	
153-TİCARİ MALLAR		400

TİCARİ MALLAR-Aralıksız SY

Dönem Sonu Stoku

Yapılan sayımda, işletmenin dönem sonu stokunun 5 500 TL. olduğu saptanmıştır. Muhasebe kayıtlarına göre ticari mallar hesabının borç kalanı 5 000 TL.'dir.

153-TİCARİ MALLAR	500	
397-SAYIM VE TESELLÜM FAZLALARI		500

TİCARİ MALLAR-Aralıklı SY

Aralıklı sayım yönteminde; yapılan her satıştan sonra, satılan malın alış maliyetinin devri yapılmaz. Bu hesap, dönem sonunda çalıştırılır. Bunun yapılabilmesi için de mal mevcudunun fiziki sayımı yapılır.

Sayım tarihindeki mal hesabının borç kalanının, fiziki sayım sonucu bulunan mal mevcudunu aşan kısmı, o dönemde satılan malların alış maliyetine eşittir.

TİCARİ MALLAR-Aralıklı SY

Satış

Örnek: İşletme, 4 000 TL.'lik malı yarısı peşin ve yarısı da kredili olmak üzere satmıştır. Alıcı, KDV için borçlanmıştır.

100-KASA	2 000	
120-ALICILAR	2 400	
600-YURTIÇİ SATIŞLAR		4 000
391-HESAPLANAN KDV		400

TİCARİ MALLAR-Aralıklı SY

Satış İadeleri

Kalite koşullarına uygun olmayan 300 TL.'lik mal işletmeye iade edilmiştir.

610-SATIŞTAN İADELER	300	
191-İNDİRİLECEK KDV	30	
120-ALICILAR		330

TİCARİ MALLAR-Aralıklı SY

153-TİCARİ MALLAR

- 1-Dönem başı stoku (alış maliyeti ile)
- 2-Satın almalar (alış maliyeti ile)
- 3-Satın alma giderleri (ödenen veya tahakkuk eden fiili tutarlar ile)

- 1-Satın alma iskontoları (alış fiyatı ile)
- 2-Satın alma iadeleri (alış fiyatı ile)

TİCARİ MALLAR-Aralıklı SY

Aralıklı sayım yönteminde ticari mallar hesabının borç kalanı, o dönemde satılan malların alış maliyeti ile dönem sonu stokunu içerir.

Yöntemin bu özelliğinden ötürü, sayım farklarını saptamak ve muhasebeleştirmek mümkün değildir.

Dönem Sonu Stoku

Örnek: İşletmenin dönem sonu ticari mallar stokunun 5 150 TL. olduğu yapılan sayımda saptanmıştır. Ticari mallar hesabının borç kalanı 7 000 TL.'dir.

621-SATILAN TİCARİ MALLAR MALİYETİ	1 850	
153-TİCARİ MALLAR		1 850

STOK DEĞER DÜŞÜKLÜĞÜ KARŞILIĞI

Karşılık Ayrılması

Örnek: İşletme, 44 000 TL.'lik ticari mallarının değer düşüklüğüne uğradığını saptamış ve 14 000 TL.'lik karşılık ayırmıştır.

654-KARŞILIK GİDERLERİ	14 000	
158-STOK DEĞER DÜŞÜKLÜĞÜ KARŞILIĞI		14 000

STOK DEĞER DÜŞÜKLÜĞÜ KARŞILIĞI

Karşılık ayrılmış değeri düşük stoklar satıldığında dört durumla karşılaşılır:

1-Karşılığa gerek kalmaması

2-Karşılıktan kısmen yararlanılması

3-Karşılığa gerek kalmaması ve ticari malın alış maliyetinden daha yüksek bir bedelle satılması

4-Karşılıktan tam yararlanılması

STOK DEĞER DÜŞÜKLÜĞÜ KARŞILIĞI

Örnek: İşletme, 14 000 TL. karşılık ayırdığı 44 000 TL.'lik değeri düşük ticari malları 30 000 TL.'ye satmıştır.

100-KASA 600-YURTIÇI SATIŞLAR 391-HESAPLANAN KDV	33 000	30 000 3 000
621-SATILAN TİCARİ MALLAR MALİYETİ 158-STOK DEĞER DÜŞÜKLÜĞÜ KARŞILIĞI 153-TİCARİ MALLAR	30 000 14 000	44 000

STOKLAR-Özel Durumlar

Mal Sigorta Tazminatı

Örnek: İşletmenin hasara uğrayan malındaki değer kaybı 45 000 TL.'dir. Sigorta şirketi bu hasar için işletme lehine 50 000 TL.'lik sigorta tazminatının tahakkuk ettirildiğini bildirmiştir.

127-DİĞER TİCARİ ALACAKLAR	50 000	
153-TİCARİ MALLAR		45 000
<u>679-DİĞER OLAĞANDIŞI GELİR VE</u> <u>KARLAR</u>		5 000
-Mal Sigorta Tazminat Gelirleri		

STOKLAR-Özel Durumlar

Ambalaj Giderleri

İşletmeler, satmak üzere aldıkları malı, ambalaj yaptıktan sonra satıyorlarsa, dayanıksız ambalaj giderleri satış giderleri olarak muhasebeleştirilir. Sanayi işletmelerinde, belli durumlarda ambalaj giderleri üretilen malların maliyet unsuru olarak işlem görür.

Malın dayanıklı ambalajı tekrar kullanılmak üzere işletmeye iade edilecekse, satış sözleşmesindeki koşullara göre iki şekilde muhasebeleştirilir:

- Mal ile birlikte ambalajının maliyeti de fatura tutarına dahil edilmişse; ambalajlar iade edilince, yapılacak işlem malın iadesinde olduğu gibidir.
- Ambalaj değerinde tahsil edilen depozitolar, "Alınan Depozito ve Teminatlar" hesabında muhasebeleştirilir. Ambalaj malzemeleri işletmeye iade edilince, işletme de tahsil ettiği depozitoyu iade eder.